

SỬ DỤNG KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ LÀM ĐÒN BẨY ĐỂ PHÁT TRIỂN HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP ĐỊA PHƯƠNG

Để giải quyết vấn đề về tăng cường kết nối giữa địa phương với địa phương, cộng đồng doanh nghiệp, mô hình thành phố kết nghĩa... cần có sự vào cuộc đồng bộ và mạnh mẽ của chính quyền các cấp; sự hưởng ứng của các tổ chức cá nhân và cộng đồng doanh nghiệp; phát triển hệ sinh thái địa phương gắn với các sản phẩm bản địa, sử dụng KH&CN làm đòn bẩy, làm bệ đỡ xây dựng ngành sản xuất theo chuỗi giá trị. Đó là nội dung tại hội thảo chuyên đề 2 “Thúc đẩy phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp ĐMST tại địa phương”. Hội thảo nằm trong phiên “Diễn đàn đối thoại chính sách cấp cao về hệ sinh thái khởi nghiệp ĐMST” trong khuôn khổ Techfest 2018. Thông qua hội thảo làm cơ sở để Bộ KH&CN cũng như các địa phương có định hướng và kế hoạch triển khai trong giai đoạn tới.

Tham dự hội thảo có: ông Trần Văn Tùng - Thứ trưởng Bộ KH&CN; ông Đặng Việt Dũng, Phó Chủ tịch Thường trực UBND TP. Đà Nẵng; ông Nguyễn Việt Dũng - Giám đốc Sở KH&CN Tp. HCM; ông Trần Quốc Thành - Giám đốc Sở KH&CN tỉnh Nghệ An; ông Dominic Mellor - Chuyên gia đầu tư cao cấp, khối tư nhân và chương trình đầu tư mạo hiểm của Ngân hàng Phát triển châu Á (ADB); bà Caitlin Wiesen - Giám đốc quốc gia Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc (UNDP) tại Việt Nam; Martin Webber - Phó Chủ tịch Thường trực của Công ty J.E. Austin; cùng đại diện lãnh đạo Đảng, Nhà nước, đại diện các Bộ, ngành Trung ương và địa phương; đại diện Bộ KH&CN các nước ASEAN; đại diện các tổ

chức quốc tế; đại sứ quán; nhà đầu tư, tập đoàn, doanh nghiệp khởi nghiệp tiêu biểu, chuyên gia, tổ chức hỗ trợ khởi nghiệp trong nước và quốc tế.

Phát triển hệ sinh thái dựa trên nội lực địa phương

Chia sẻ về kinh nghiệm xây dựng và phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp tại Tp. Đà Nẵng, ông Đặng Việt Dũng - Phó Chủ tịch Thường trực UBND TP. Đà Nẵng cho rằng, mặc dù hệ sinh thái mới hình thành và phát triển được hơn 3 năm nhưng hành lang pháp lý đã cơ bản hoàn thiện, hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo cũng đạt được một số kết quả nổi bật.

Để thúc đẩy mạnh mẽ phong trào khởi nghiệp đi vào thực chất, Đà Nẵng thành lập Hội đồng điều phối mạng lưới khởi nghiệp thành phố, quy tụ được một mạng lưới thành viên đa dạng và rộng khắp. Hội đồng tập hợp được nhiều nguồn lực nhằm phân phối, chia sẻ mô hình để phát triển hệ sinh thái. Bên cạnh đó, Đà Nẵng còn là nơi thành lập vườn ươm doanh nghiệp DNES đầu tiên của cả nước theo hình thức công - tư sử dụng nguồn quỹ hỗ trợ của thành phố và kêu gọi được 12 doanh nhân góp vốn. Hiện đã xuất hiện nhiều đơn vị ươm tạo lớn như PISI-CIT, Sông Hà Incubator...

Cộng đồng khởi nghiệp đã dần dần phát triển, Đà Nẵng hiện ươm tạo 50 công ty khởi nghiệp hoạt động trên nhiều lĩnh vực, 100 doanh nghiệp khởi nghiệp tự thành lập và phát triển. Nhiều công ty ươm tạo như: Hekate ứng dụng trí tuệ nhân tạo đóng góp vào phát triển du lịch thành phố, Zody: hoạt động trong lĩnh vực sinh học cho người tiêu dùng... đều gọi vốn

thành công và cạnh tranh được với thế giới. Các sự kiện về khởi nghiệp cũng được Đà Nẵng liên tục triển khai, đặc biệt là sự kiện SURF được tổ chức hàng năm. Với phương châm hệ sinh thái khởi nghiệp không giới hạn, hoạt động khởi nghiệp sáng tạo ở đây đã thực sự thu hút được sự quan tâm của giới khởi nghiệp trong và ngoài nước.

Ông Đặng Việt Dũng cũng đưa ra bài học kinh nghiệm trong phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo chính là nội lực, nếu không có nội lực không thể phát triển, các vấn đề khác như: Hội đồng điều phối, hoạt động vườn ươm... chỉ tạo la bàn cho phát triển khởi nghiệp. Bên cạnh đó, lợi thế về thành phố cũng là một điều kiện thuận lợi, chính quyền địa phương luôn ưu tiên cho các hoạt động của khởi nghiệp như giao trụ sở, giao đất, cung cấp nhân sự chất lượng cao. Tuy nhiên, Đà Nẵng cũng nêu ra những thách thức mà thành phố này đang gặp phải đó chính là thách thức về con người, hạ tầng không gian, huấn luyện viên hỗ trợ khởi nghiệp. Đặc biệt là thiếu vốn đầu tư sẵn sàng cho khởi nghiệp, mặc dù có những quỹ sẵn sàng hỗ trợ như Flying, nhưng con số này còn ít. Chính sách vĩ mô về hệ sinh thái khởi nghiệp vẫn đang trong quá trình hoàn thiện như sản giao dịch dành cho doanh nghiệp khởi nghiệp, chính sách ưu đãi về thuế, luật hóa hình thức trái phiếu.

Khác với Đà Nẵng, ông Nguyễn Việt Dũng, Giám đốc Sở KH&CN Tp. HCM cho rằng, cách tiếp cận chính là thiết lập cơ chế chính sách, vấn đề chính vẫn để cho cộng đồng tự phát triển. Đặc biệt từ khi Tp. HCM ban hành chính sách cho khởi nghiệp sáng tạo thì hệ sinh thái cũng phát triển mạnh. Ông Dũng cho rằng, vấn đề quan trọng nhất chính là thay đổi cách xây dựng văn hóa ĐMST trong doanh nghiệp khởi nghiệp ĐMST.

Ở Tp. HCM, qua 3 năm triển khai tập trung đào tạo cho doanh nghiệp khởi nghiệp ĐMST

đã thúc đẩy tinh thần khởi nghiệp sáng tạo từ cấp phổ thông giáo dục STEM; hiện có 4 nghìn nhóm khởi nghiệp được huấn luyện, 140 giáo viên của 20 trường đại học được trang bị kiến thức về khởi nghiệp sáng tạo.

Để mở rộng hoạt động kết nối hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo, Tp. HCM đã mở rộng hợp tác quốc tế, thúc đẩy các mô hình ươm tạo để hỗ trợ nhà nước và tư nhân trên tổng mặt bằng là 24 nghìn m²; trong 2 năm qua, nhà nước với vai trò bà đỡ hỗ trợ cho hơn 1.500 khởi nghiệp thông qua các cuộc thi.

Làm việc cùng nhau - nấc thang của sự thành công

Theo ông Dominic Mellor - Chuyên gia đầu tư cao cấp, khối tư nhân và chương trình đầu tư mạo hiểm của ADB, chúng ta cần hiểu thế nào là một hệ sinh thái khởi nghiệp? bởi hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo chỉ hình thành khi các bên liên quan kết hợp các ý tưởng, có thể là công nghệ và tạo ra tác động lớn và trở thành một doanh nghiệp cụ thể, nhưng để một doanh nghiệp thành công cần thêm các yếu tố về vốn, kiến thức thị trường, quản trị...

“Theo tôi, hệ sinh thái khỏe mạnh bao gồm nhiều thành phần như nhà nghiên cứu, viện, trường, cơ quan quản lý, doanh nghiệp... mới có thể tạo nấc thang quan trọng của sự thành công. Hiện Việt Nam đã có nhiều tiến bộ mang tính khích lệ, ở đây Chính phủ đang đóng một vai trò hết sức quan trọng. Cách thức mà Chính phủ chỉ đạo, tạo không gian, hạ tầng cứng giúp Việt Nam trên con đường hướng hệ sinh thái khởi nghiệp địa phương ra quốc tế”, ông Dominic Mellor nhận định.

Đồng quan điểm trên, tuy nhiên bà Martin Webber - Phó Chủ tịch Thường trực của Công ty J.E. Austin đưa ra thêm hai trải nghiệm đó chính là: làm thế nào để thúc đẩy quy mô khởi nghiệp trong bối cảnh cạnh tranh toàn cầu và thương mại hóa, do đó vấn đề hỗ trợ hệ sinh thái sáng tạo địa phương rất quan trọng. Bản chất hệ

sinh thái địa phương cần có một mạng lưới, và chúng ta cần làm thế nào để nó tương tác được với nhau, hỗ trợ nhau, kết nối cùng phát triển.

Từ góc nhìn của UNDP, bà Caitlin Wiesen - Giám đốc quốc gia Chương trình Phát triển Liên hợp quốc (UNDP) cho rằng, liên quan đến hệ sinh thái khởi nghiệp thì chính sách và môi trường đóng vai trò hết sức quan trọng. Môi trường sẽ tạo không gian cho doanh nghiệp làm việc hiệu quả. Bà Caitlin Wiesen nêu ra 4 khía cạnh để tạo điều kiện cho doanh nghiệp hoạt động hiệu quả chính là: tạo vườn ươm; tiếp cận thị trường và định chế tài chính cấp độ quốc gia và địa phương; vấn đề cuối cùng là sự hợp tác, tương tác, cộng hưởng giữa tư nhân và nhà nước, nhà ĐMST.

Từ góc nhìn của một trong những địa phương dẫn đầu về hoạt động khởi nghiệp, ông Đặng Việt Dũng cũng đồng ý với các ý kiến chia sẻ của các diễn giả. Tuy nhiên, ông Dũng cũng cho rằng khởi nghiệp đồng nghĩa với quan niệm cộng sinh, tức là làm sao để các thành phần hệ sinh thái phải làm việc cùng nhau mới có thể phát triển bền vững. Mặc dù vậy, nhìn nhận thực tế tại Việt Nam, với văn hóa của Việt Nam cũng tạo nhiều rào cản cho phát triển hệ sinh thái, trong đó hạn chế lớn nhất chính là Việt Nam còn quá ít các doanh nghiệp đầu đàn đóng vai trò dẫn dắt, trong khi đó hợp tác giữa trường đại học - viện nghiên cứu và doanh nghiệp còn hạn chế.

Không có lợi thế như Tp. HCM, Đà Nẵng, Hà Nội, ông Trần Quốc Thành - Giám đốc Sở KH&CN tỉnh Nghệ An cho rằng, với Nghệ An văn hóa ngại thay đổi, ngại chấp nhận rủi ro khó có thể thay đổi được ngày một ngày hai, vì vậy, Nghệ An chọn con đường đi riêng trên cơ sở nguồn lực KH&CN sẵn có của tỉnh, hiện Nghệ An được Bộ KH&CN hỗ trợ hình thành điểm kết nối cung cầu công nghệ, do vậy Nghệ An chọn điểm có tính lợi thế giúp cho khởi nghiệp phát triển. Coi giá trị bản địa tại địa

phương làm đặc sản cạnh tranh như cam Vinh thu hút mạnh mẽ đầu tư trong nước và quốc tế.

Theo Thứ trưởng Trần Văn Tùng, hiện Bộ KH&CN đã và đang cùng với các địa phương chung tay phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp. Đặc biệt được sự chỉ đạo của Chính phủ và trực tiếp là Phó Thủ tướng Vũ Đức Đam, Bộ KH&CN đã chấp nối các địa phương bằng cơ chế chính sách và các dự án như: Chương trình Nông thôn miền núi, Đề án 844, Chương trình Quốc gia phát triển các sản phẩm chủ lực địa phương...

Kết thúc hội thảo, các ý kiến diễn giải đều thống nhất cho rằng, để phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp của từng địa phương cần nhấn mạnh yếu tố bản địa, nhưng phải có tính cộng đồng mới có thể nuôi dưỡng tốt cho khởi nghiệp. Quan trọng nhất cần phải làm việc cùng nhau, phải đầu tư cho giáo dục, đặc biệt vai trò của các nhà đầu tư thiên thần rất quan trọng...

Vì vậy, để giải quyết vấn đề về tăng cường kết nối giữa địa phương với địa phương, cộng đồng doanh nghiệp, mô hình thành phố kết nghĩa... cần có sự vào cuộc đồng bộ và mạnh mẽ của chính quyền các cấp; sự hưởng ứng của các tổ chức, cá nhân và cộng đồng doanh nghiệp; phát triển hệ sinh thái địa phương gắn với các sản phẩm bản địa, sử dụng KH&CN làm đòn bẩy, làm bệ đỡ xây dựng ngành sản xuất theo chuỗi giá trị. Bên cạnh đó, cần tăng cường truyền thông nhằm lan tỏa tinh thần, bài học kinh nghiệm quốc tế cũng như các tình huống cụ thể với hệ sinh thái khởi nghiệp ĐMST. Tiếp tục đẩy mạnh các mối quan hệ đối tác toàn diện, hợp tác phát triển với quốc tế nhằm cập nhật xu thế khởi nghiệp, tận dụng được lợi thế của Việt Nam. Đồng thời, tích cực tăng cường hợp tác quốc tế, trao đổi kinh nghiệm chính sách, hợp tác đầu tư, xây dựng diễn đàn mở, không gian làm việc chung ■

**Nguồn: Trung tâm NC&PT truyền thông KH&CN;
Cục Phát triển thị trường và doanh nghiệp KH&CN**